

**ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО ПОХОВАННЯ БІЙЦІВ
ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ЧАСІВ ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ
(С.БЕРЕЖИНКА КІРОВОГРАДСЬКОГО РАЙОНУ
КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Бойові дії у районі сучасних сіл Бережинка, Макове та Верхівці, а також неіснуючого нині с. Масляниківка розпочалися у грудні 1943 року. Після визволення Олександрії та Знам'янки підрозділи 5-ї гвардійської армії продовжили наступ у бік м. Кіровоград. Проте у грудні 1943 року частини 5-ї гвардійської армії, що наступали на кіровоградському напрямку не змогли навіть наблизитися до с. Аджамка через шалений опір ворожих танків і піхоти [1]. Села Бережинської сільради були визволені частинами 7-ї гвардійської армії 2-го Українського фронту під час Кіровоградської наступальної операції 5-11 січня 1944 року. Наступ армії розпочався 5.01.1944. у районі сіл Митрофанівка, Червоний Яр, Покровське, Плавні та Новоандріївка. Частини 7-ї гв.А армії у перший день змогли прорвати лише першу лінію оборони німецьких військ. Для завершення прориву у бій вступили частини 5-ї гвардійської танкової армії, що одразу зустріли шалений опір німецьких підрозділів. Лише прорив частин 5-ї гв. А. на північ від Кіровограду примусив німецькі 376-у піхотну та 2-у парашутно-десантну дивізії відступати від Покровського та Клинців на захід [2].

6 січня 1944 року підрозділи 7-ї гв. А вийшли до Масляниківки (Бережинської сільради), Клинців, Калинівки, Козирівки. 29-й танковий корпус 5-ї гв.ТА підійшов до приміського села Арнаутове, 18-й ТК – до району Кушівка. У тому числі у ніч 6- 7.01.1944 частини 50-ї стрілецької дивізії захопили с. Червоний Яр, а частини 297-ї стрілецької дивізії увійшли до південної околиці с. Масляниківка Бережинської сільради. Вдень, за наказом командира 33-го гвардійського стрілецького корпусу, обидві дивізії продовжили наступ у північно-західному напрямку, на м. Кіровоград. Хоча с. Бережинка безпосередньо не згадується у журналах бойових дій, очевидно, що безпосереднє визволення сіл Бережинка, Мар'євка-Макове та хутір Шевченко-Верхівці здійснювали частини саме цих дивізій. Участь у визволенні села бійців 95-ї гвардійської стрілецької дивізії, а також 110-ї гвардійської стрілецької дивізії 5-ї гвардійської армії, документами цих частин та їх з'єднань не підтверджується [3; 4].

Наступного дня, 7.01.1944 року 297-а та 50-а стрілецькі дивізії розпочали бої за м. Кіровоград. Решта частин армії, серед яких була і 97-а гв. стрілецька дивізія просунулися на територію Компаніївського району на лінію сіл Дар'ївка-Федорівка-Мар'ївка-Суслівка-Юр'ївка-Зелене-хут.Червоний Кут-хут.Шевченко-Ворошилівка. Таким чином, бої за села Бережинської сільради тривали на протязі частини доби 6- 7 січня 1944 року. Після цього частини 7-ї гв. А продовжили наступ у напрямку південних околиць міста Кіровоград [5].

Труднощі ідентифікації полягають у тому, що на території області існувало багато населених пунктів, що мали однакові назви. У даному випадку це: селище ім. Шевченка Знам'янського району і хутір Шевченка Бережинської сільради Аджамського району; село Мар'ївка (Єреміївка) Знам'янського району та село Мар'ївка (Макове) Аджамського району; нині нежиле село Масляниківка Бережинської сільради Аджамського району та приміське село Масляниківка Кіровоградського району.

За даними на 1976 рік у с. Бережинка вважалось похованими 18 бійців (11 відомих та 7 невідомих), дані за 1992 року є іншими: 48 бійців та 1 особа без воїнського звання, серед яких 12 невідомих. Причини, що призвели до збільшення чисельності

похованих невідомі, адже у обох документах не йдеться про перепоховання загиблих. Так, с. Мар'ївка згадується у якості первинного поховання військовослужбовців 5-ї гвардійської армії, що померли у с.Мар'ївка-Єреміївка нині Високобайрацької сіль- ради Кіровоградського району. До цього ж села можна віднести поховання ще п'ятьох військовослужбовців 95-ї гв. стрілецької дивізії 5-ї гв.армії, що загинули у бою [6].

Також серед помилково серед увіковічених у Бережинці числиться Юмакулов Хофіс Умарович, що загинув 20.12.1943 року. У той же час 110-а гвардійська стрілецька дивізія згідно щоденним бойовим звітам брала участь у боях у районі селища ім. Шевченка біля села Андросове Високобайрацької сільради Кіровоградського району [6].

Також поховання семи військовослужбовців прив'язане до с.Масляниківка. Виходячи з дат, номерів частин, та обставин поранень можна зробити висновок, що вони померли у приміському селі, що не має стосунку до Бережинки. Також у паспорті від 1992 року на поховання у Бережинці помилково увіковічені 8 танкістів та піхотинців, що загинули у інших селах Кіровоградської області або ж зникли безвісти [6]. Таким чином, можна вважати, що на території Бережинської сільради поховані лише 18 радянських військовослужбовців, що визволяли Кіровоградщину у січні 1944 році і загинули на території сільради. Причина збільшення кількості полягає у плутанині через співзвучність у назвах населених пунктів різних районів Кіровоградської області.

Список використаних джерел

1. Журнал боевых действий войск 2 УкрФ. 01.12. -31.12.1943. ЦАМО РФ, фонд 240, опись 2779, дело 399;
2. Журнал боевых действий 5 гв. А за январь 1944 г. ЦАМО РФ, ф. 328, оп.4852, д. 168;
3. Журнал боевых действий войск 7 гв. А. 01.01.-31.01.1944. ЦАМО РФ, ф. 341, оп. 5312, д. 686;
4. Выписка из журнала боевых действий 29 тк . 03.01.- 30.01.1944 г. ЦАМО РФ, ф. 3420, оп. 1, д. 18;
5. Журнал боевых действий 50 сд. 07.01.1944-09.01.1945г. ЦАМО РФ, ф.1159, оп. 1, д. 48;
6. Донесения о потерях 50 стрелковой дивизии, 95 гв. СД, 97 гв. СД, 110, гв. СД, 104 отдельного медико-санитарного батальона, 614 ОМСБ, 29 танкового корпуса. ЦАМО РФ, ф. 58, оп. 977525, д. 254, д. 279, 298; оп.18002, д. 70, д. 109, д. 217, д. 399.